

> Sofia Douieb, onafhankelijke journalist

45e CONGRES VAN LOKALE EN REGIONALE OVERHEDEN VAN DE RAAD VAN EUROPA: MARC COOLS ALS NIEUWE VOORZITTER OM DE VELE UITDAGINGEN AAN TE GAAN

Van 24 tot 26 oktober vond in Straatsburg het 45e Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa plaats in de vergaderzaal van het Europees Parlement. Het werd een editie met een speciaal randje voor ons land, want voor het eerst is een Belg verkozen tot voorzitter van het Congres. De leden van Brulocalis zijn dan ook trots dat hun oud-voorzitter Marc Cools een internationale functie bekleedt. Tijdens het Congres werden daarnaast heel wat onderwerpen aangesneden, zoals geweld tegen verkozenen, het moderne stadsleven in tijden van volle verandering, het belang van lokale media, de doelstellingen op het vlak van duurzame ontwikkeling, jongeren een stem geven, enz.

Tijdens de top van staatshoofden en regeringsleiders van de Raad van Europa in Reykjavik afgelopen mei erkenden de Europese leiders de rol van het Congres bij het nastreven van de waarden waarop de Raad van Europa gebaseerd is, namelijk de rechtsstaat, democratie en mensenrechten. Zij hebben het Congres de opdracht gegeven om nog meer bij te dragen aan de prestaties van de Raad van Europa, vooral op het vlak van mensenrechten.

DE NIEUWE PRIORITEITEN VAN HET CONGRES

Op 25 oktober heeft het Congres nieuwe prioriteiten goedgekeurd voor de periode van 2023 tot het einde van het huidige mandaat in 2026.

De bedoeling is om meer nadruk te leggen op mensenrechten, democratisch toezicht, verkiezingswaarneming, samenwerking en bevordering van de uitwisselingen tussen verkozenen binnen de lidstaten van de Raad van Europa.

De Parlementaire Vergadering en het Congres vormen samen de twee politieke vergaderingen van de Raad van Europa. Het Congres is een vergadering van lokale en regionale verkozenen. Het bestaat uit 306 gewone leden en 306 plaatsvervangende leden uit de 46 lidstaten van de Raad van Europa, namelijk alle Europese landen behalve Rusland en Wit-Rusland. Het Congres vertegenwoordigt meer dan 130.000 lokale en regionale overheden. Het bevordert de politieke dialoog tussen regeringen en decentrale overheden. In dat kader werkt het voornamelijk samen met het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Het Congres is verantwoordelijk voor het versterken van de lokale en regionale democratie. Het Congres vervult die rol door toe te zien op de naleving van het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie in alle Europese landen.

In het kader van de presentatie van deze prioriteiten sprak Bjørn Berge, plaatsvervangend secretaris-generaal van de Raad van Europa, het Congres toe. Hij benadrukte dat de doelstellingen die in Reykjavik werden bepaald enkel bereikt kunnen worden met de medewerking van de regionale en lokale verkozenen. *“Overall in Europa zullen leiders zoals u een sleutelrol vervullen om de Organisatie de nieuwe en fundamentele uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd te helpen aangaan. We mogen ook de oproep in Reykjavik niet vergeten om prioriteit te geven aan jongeren in het democratische leven en in de besluitvormingsprocessen. Per slot van rekening zijn zij de gemeenschapsleiders van morgen”*, aldus Bjørn Berge.

De participatie van jongeren, de digitalisering, de inzet voor het milieu en de vermindering van ongelijkheden werden als prioriteiten gesteld voor de komende jaren om tegemoet te komen aan de bezorgdheden en behoeften van de Europese burgers. Het creëren van synergieën tussen lokale democratische organen, externe partners en internationale organisaties is ook een belangrijk aspect om de doelstellingen te ondersteunen en om de activiteiten van het Congres en, in ruimere zin, van de lokale en regionale overheden meer zichtbaarheid te geven.

GEWELD TEGEN VERKOZENEN

Het fysieke en verbale geweld tegen lokale en regionale verkozenen neemt in heel Europa toe en is ondraaglijk voor de slachtoffers. Afgezien van het traumatische en destructieve aspect kan dergelijk geweld de verkozenen ook 'demobiliseren' en burgers afschrikken om zich op politiek vlak te engageren, zoals het Congres vaststelde tijdens een debat hieromtrent op donderdag 26 oktober.

Al in 2022 werd in een rapport van het Congres over de impact van haatzaaij en fake news op de werkomstandigheden van lokale en regionale verkozenen verduidelijkt dat deze mensen vaak *“de laatste verdedigingslinie van de democratie en mensenrechten vormen tegenover geweld”*. Dit probleem is *“een Europese uitdaging die ons allen aanbelangt”*, aldus een Zweedse verkozenen.

Een Britse verkozenen waarschuwt ook voor online aanvallen en bedreigingen. Ze is zeer aanwezig op sociale media en is ook van plan dat te blijven, omdat de overgrote meerderheid van de mensen zich er correct gedraagt. Stoppen zou een triomf zijn voor de kleine minderheid van 'trollen' (mensen die negatieve berichten op het internet plaatsen, vaak om te

MARC COOLS, DE NIEUWE VOORZITTER VAN HET CONGRES

Marc Cools, gemeenteraadslid in Ukkel, ere-vicevoorzitter van het Brussels Parlement en voormalig voorzitter van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten en van Brulocalis (Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), werd op 24 oktober verkozen tot voorzitter van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa. De verkiezing vond plaats in de vergaderzaal van het Europees Parlement in Straatsburg en het mandaat van de nieuwe voorzitter loopt gedurende 2,5 jaar. Marc Cools is de eerste Belg die deze functie bekleedt.

"Ik geloof oprecht in de waarden waarop de Raad van Europa gebaseerd is, namelijk de rechtsstaat, democratie en mensenrechten. In het Congres verbinden wij ons ertoe om de verankering van deze waarden op lokaal en regionaal niveau te ondersteunen. Als voorzitter van het Congres wil ik het reeds verrichte werk collectief voortzetten", aldus Marc Cools, die als handelingenieur van opleiding verschillende petten opheeft, zelfs voordat hij verkozen werd tot voorzitter van het Congres.

Een van de doelstellingen van het voorzitterschap van Marc Cools, die aftredend voorzitter Leendert Verbeek (Nederland) opvolgt, is om de activiteiten van het Congres op het vlak van bevordering en bescherming van mensenrechten op lokaal en regionaal niveau in heel Europa uit te breiden in nauwe samenwerking met het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Het zal ook van belang zijn om synergieën te ontwikkelen met alle componenten van de Raad van Europa, om de strijd tegen corruptie en voor publieke ethiek te bevorderen, om Oekraïne alle mogelijke steun te bieden, om de goedgekeurde aanbevelingen regelmatig op te volgen, om de deelname van jonge afgevaardigden aan de werkzaamheden van het Congres uit te breiden, enz.

Als man, vader en verkozenen zei hij ook het volgende in zijn speech toen hij zich kandidaat stelde voor de functie van voorzitter: *"Jean-François Revel schreef in zijn boek 'De Totalitaire Verleiding' dat democratie en vrijheden geen optionele luxe zijn. Onze democratie en onze vrijheden zijn nooit definitief verworven. Alle vormen van extremisme, desinformatiecampagnes en terrorisme zijn reële bedreigingen. (...) De rol van het Congres – en van ons allemaal – om in heel Europa een sterke en gezonde lokale democratie te bevorderen, is nog noodzakelijker in de huidige crisissituaties."*

Tijdens het Congres wilde Marc Cools, voormalig voorzitter van de fractie van onafhankelijken en liberaal-democraten in het Congres, zijn voorganger tot slot bedanken: *"Voorzitter Verbeek heeft enorm veel tijd en energie geïnvesteerd in ons Congres en hij heeft ook resultaten geboekt, vooral op de top in Reykjavik."* Hij zei ook dat nabijheid op lokaal niveau tussen de verkozenen en de burger de hoeksteen van een levende democratie vormt en dat er nieuwe manieren moeten worden gevonden om de burger rechtstreeks te betrekken bij beraadslagingen en zo dicht mogelijk bij de besluitvorming te brengen. Tot slot riep hij op tot een verhoging van de financiering en de personeelsbezetting van het Congres, zodat hij zijn opdracht en het mandaat dat hem op de top van Reykjavik werd gegeven, kan vervullen.

provoceren, om controverse aan te wakkeren of gewoon om een discussie te verstoren), die haar al jaren achtervolgen met hun haat. Toch zou ze maar al te graag willen dat sociale media beter gereguleerd worden, wat ook in het belang van het democratische debat zou zijn. De vereniging van Engelse steden en Welshe dorpen heeft trouwens een 'stand up'-campagne gelanceerd tegen dergelijk geweld, dat burgers *"niet mag afschrikken om zich ten dienste te stellen van de gemeenschap"*.

Dit geweld is vaker gericht tegen vrouwelijke lokale verkozenen en tegen mannelijke verkozenen uit minderheidsgroepen. *"Veel verkozenen stellen zich niet opnieuw verkiesbaar en de verkozenen die het slachtoffer zijn van dergelijk geweld voelen zich steeds*

meer alleen", benadrukt een Oostenrijkse verkozenen tijdens de vergadering.

Verschillende leden en afgevaardigden vonden ook dat behalve online geweld het geweld van bepaalde politieke betogen de situatie kan verergeren en fysiek geweld kan aanmoedigen.

Aan het eind van het debat kwam de nieuwe voorzitter van het Congres, Marc Cools, op zijn beurt terug op het onderwerp van verbaal geweld in de politiek: *"Ook wij mogen nooit onze toevlucht nemen tot beledigingen. We moeten altijd onthouden dat democratie respect voor anderen betekent"*, besloot hij.

> Marc Cools, oud-voorzitter van Brulocalis en nieuwe voorzitter van het Congres

1. Zie hierover ons artikel over vrouwen in de politiek, dat in het vorige nummer van onze Nieuwsbrief verscheen (<https://brulocalis.brussels/nl/publicaties/special-vrouwen-de-politiek>). In dit artikel worden de belangrijkste ideeën samengevat die aan bod kwamen tijdens het rondetafelgesprek van onze Algemene Vergadering op 21 juni 2023.

ONMIDDELIJKE ACTIE DOOR BRULOCALIS

Meteen na de 45e zitting van het Congres heeft Brulocalis samen met Carla Dejonghe, voorzitter van de Belgische delegatie van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa, een brief gestuurd naar minister van Buitenlandse Zaken Hadja Lahbib om een verhoging van het budget voor 2024-2025 te vragen, zoals Marc Cools voorstelt.

Op basis van de aanbeveling die het Congres in juli omtrent het budget heeft goedgekeurd, hebben we erop aangedrongen dat het Congres over voldoende financiële middelen moet beschikken om al zijn opdrachten, die op de top van Reykjavik werden bevestigd, te kunnen uitvoeren. Dat budget bedraagt momenteel 6,4 miljoen euro maar is helaas onvoldoende om al deze opdrachten naar behoren te vervullen. Bovendien is het budget de afgelopen jaren alsmat kleiner geworden. In onze brief benadrukken we ook het probleem van het personeelstekort binnen het Congres.

De andere nationale delegaties namen hetzelfde initiatief en wezen op hun beurt hun eigen minister van Buitenlandse Zaken op de financiële situatie bij het Congres. Aangezien de Belgische delegatie een van de meest actieve en geëngageerde is binnen het Congres, hopen we te kunnen rekenen op de steun van de federale overheid.

TOEPASSING VAN HET EUROPEES HANDVEST INZAKE LOKALE AUTONOMIE

Het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie² vereist de naleving van een minimaal aantal rechten die in Europa de basis vormen van de lokale autonomie. Het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa ziet erop toe dat deze principes worden nageleefd in het kader van zijn monitoringactiviteiten. De lidstaten worden regelmatig beoordeeld op hoe goed ze het handvest toepassen, met als doel het interne zelfbeheer van de lokale overheden te vergroten om hun organisatie duidelijker, eenvoudiger en flexibeler te maken.

De lidstaten die het handvest hebben bekrachtigd, zijn gebonden aan een aantal bepalingen, zoals de taken en bevoegdheden eerlijk verdelen tussen het lokale en nationale niveau, voldoende financiële middelen toewijzen aan de lokale overheden en hen in staat stellen om meer eigen middelen te genereren, het recht van burgers waarborgen om te participeren in gemeentelijke aangelegenheden, meer gebruikmaken van nieuwe technologieën voor bestuurlijke en democratische doeleinden, overlegstructuren opzetten om te garanderen dat de lagere overheden op efficiënte wijze worden geraadpleegd, de dotatie van het compensatiefonds verhogen en de criteria voor de verdeling ervan herzien, enz.

2. Het handvest is hier terug te vinden: <https://rm.coe.int/168071a600>

3. Het handvest is hier terug te vinden: <https://rm.coe.int/0900001680accaa0>

EEN MODERN STADSLEVEN IN TIJDEN VAN VERANDERING

Het European Urban Charter III³ werd tijdens de 45e zitting van het Congres goedgekeurd en nodigt alle actoren die actief zijn op het vlak van stadsvernieuwing uit om hun praktijken te herzien en de beginselen van democratisch, samenhangend, duurzaam, veerkrachtig, digitaal en ethisch bestuur toe te passen, zodat steden de huidige uitdagingen voor stedelijke samenlevingen kunnen aangaan.

Deze herziene versie van het handvest houdt meer rekening met mensenrechten, milieubescherming, het vermogen van het lokale niveau om de huidige uitdagingen aan te pakken, en de plaats van stadsbewoners in lokale openbare aangelegenheden. Het nieuwe handvest bevordert goed bestuur en een betere manier van samenleven in onze steden.

In zijn goedgekeurde resolutie roept het Congres de lokale overheden op om de beginselen in het European Urban Charter III toe te passen en moedigt het de betrokken nationale en internationale actoren aan om hiermee rekening te houden bij hun activiteiten.

LOKALE MEDIA ALS HOEDERS VAN DE DEMOCRATIE

Lokale en regionale media zijn de 'waakhonden' van de democratie en beschermen de samenhang binnen de gemeenschap. Ze spelen een sleutelrol in de bescherming van de lokale democratie en op elk niveau moeten en kunnen overheden maatregelen nemen om ze te versterken.

In een nieuw rapport over lokale en regionale media, dat tijdens de 45e zitting van het Congres werd gepresenteerd, worden de opkomst van mediawoestijnen in Europese steden en regio's, de gevolgen daarvan voor de democratie en de rol van lokale en regionale overheden in de strijd tegen dergelijke verschijnselen onder de loep genomen.

In de goedgekeurde resolutie moedigt het Congres de lokale en regionale overheden aan om concrete maatregelen te nemen ter ondersteuning van lokale en regionale media, bijvoorbeeld door gedragscodes bedoeld voor lokale verantwoordelijken goed te keuren omtrent het contact met journalisten en mediaorganisaties. Het Congres verzoekt de regeringen van de lidstaten ook om een mediabeleid uit te stippelen dat rekening houdt met de informatiebehoeften van de lokale gemeenschappen, met bijzondere aandacht voor landelijke en kwetsbare gemeenschappen, die meer risico lopen om een lokale mediawoestijn te worden.

Daarnaast heeft het Congres zich er ook toe verbonden om de 'Journalists matter'-campagne van de Raad van Europa over de veiligheid van journalisten te ondersteunen en riep het de lidstaten op om in hun campagnes rekening te houden met lokale en regionale media.

DE ROL VAN DE REGIO'S IN DE ENERGIETRANSITIE

Op woensdag 25 oktober vond in de Kamer van de Regio's een debat over de rol van de regio's in de energietransitie plaats.

Het debat leverde het volgende op:

- De energietransitie moet 'eerlijk' verlopen op territoriaal vlak en duidelijk zijn voor de bevolking. In eilandregio's zijn deze vereisten nog belangrijker.
- In het kader van de energietransitie moeten projecten voldoen aan de behoeften van de mensen en vice versa.
- Als het om democratie gaat, kunnen er bezorgdheden of zelfs tegenstanders van bepaalde projecten zijn, maar wanneer er veel tegenkanting is tegen regelingen die al democratisch goedgekeurd zijn door de gemeenschap, roept dat toch vragen op met betrekking tot de rechtsstaat.
- De overheid moet meer de dialoog aangaan met jongeren over de energietransitie, vooral over het billijkheidsaspect. Lokale en regionale overheden moeten in het kader van deze transitie zorgen voor meer gelijkheid tussen de steden en plattelandsgebieden.
- Er moet meer aandacht gaan naar de 'energiearmoede' van een toenemend aantal gezinnen die zich geen energie meer kunnen veroorloven, of die nu hernieuwbaar is of niet.

DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN (DOD'S)

Tijdens de zitting van de Kamer op 25 oktober vond een rondetafelgesprek plaats over de regionale ervaringen en de leerpunten om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (DOD's) te behalen. De Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties omvat zeventien doelstellingen tegen 2030, en bij twee derde van die doelstellingen zijn de lokale en regionale overheden rechtstreeks betrokken. Halverwege de deadline van 2030 heeft de Kamer van de Regio's de balans opgemaakt over de vooruitgang op regionaal niveau, maar ook over de beperkingen van de acties waarmee de doelstellingen bereikt kunnen worden.

Vele regionale leiders integreren de principes van de DOD's al op dagelijkse basis in hun werk: "We houden er rekening mee bij al onze regionale projecten", aldus Reinhart Rohr, voorzitter van het regionale parlement van Karinthië in Oostenrijk. Anderen staan echter voorzichtiger tegenover de algemene toepassing van de principes: Johannes Sundelin, vicevoorzitter

voor duurzame ontwikkeling van de Vergadering van de Europese Regio's, geeft toe dat de DOD's nog "meer onder de aandacht moeten worden gebracht", en Christian Brassac, locoburgemeester en vicevoorzitter van de Eurometropool Straatsburg, betreurt het dat "veel te veel verkozenen, vooral in Frankrijk, nog altijd niet weten wat de DOD's precies inhouden". "Voorlichting blijft inderdaad belangrijk", zegt Kelmend Zajazi, uitvoerend directeur van het Network of Associations of Local Authorities of South-East Europe (NALAS). "En we beschikken niet altijd over de nodige middelen om de DOD's te realiseren, ook al halen onze programma's vaak hun doelstellingen zonder te weten dat ze deel uitmaken van de DOD's."

Een van de sleutels tot succes van de DOD's ligt in handen van jongeren. "Jongeren zijn de drijvende kracht om de DOD's in de praktijk om te zetten", aldus Sigrun Myrvang, een jonge Noorse waarnemend afgevaardigde die het Youth Regional Network van de Vergadering van de Europese Regio's vertegenwoordigt. "Volwassenen leggen te veel zaken op en beschouwen de DOD's als uitdagingen, terwijl jongeren ze als kansen zien."

JONGEREN AAN HET WOORD

Jongeren moeten zich vrijer kunnen uitspreken, want zij zijn de stuwende kracht voor verandering. Als pionier in het betrekken van jongeren bij het politieke debat nodigt het Congres sinds 2014 jonge afgevaardigden – activisten, werkenden en studenten – uit om deel te nemen aan de zittingen van het Congres en mee te discussiëren over de onderwerpen op de agenda. Sinds 2016 werken jongeren tussen de zittingen van het Congres en de voorstelling tijdens de plenaire vergadering projecten op lokaal en regionaal niveau uit, die de betrokkenheid van jongeren bij het politieke en sociale leven moeten stimuleren.

Zo hebben de jonge afgevaardigden van het 45e Congres 5 van de 33 projecten die in 2023 in 32 landen werden uitgevoerd, voorgesteld aan de Vergadering. Door de ontwikkeling van content (rapporten, kaarten en statistieken), digitale projecten (podcasts, databases en andere online bronnen) en fysieke evenementen (debatten, opleidingen en bijeenkomsten) hebben de projecten meer dan 200.000 jongeren met

diverse sociale, economische en educatieve achtergronden bereikt.

De doelstellingen van de vijf uitgelichte projecten zijn onder andere:

- benadrukken dat het noodzakelijk is om jongeren beter te informeren en op te leiden door hen de mogelijkheid te bieden om betrokken te zijn bij het lokale democratische leven;
- de clichés over de rol van politici op lokaal en regionaal niveau ontrafelen om jongeren duidelijk te maken dat ze geen corrupte ambtenaren moeten worden om actief te zijn in de politiek;
- jongeren betrekken bij het besluitvormingsproces van een stad, bijvoorbeeld door hen te laten samenwerken met lokale verkozenen;
- actief zoeken naar manieren om invloed uit te oefenen op het lokale en regionale beleid met het oog op een betere toekomst voor jongeren in hun eigen land (vooral in landen als Slowakije, waar veel jongeren wegtrekken op zoek naar een betere economische en sociale toekomst);
- jongeren betrekken bij de uitstippeling van het overheidsbeleid, niet alleen binnen instellingen, maar ook via concrete projecten van verenigingen;
- vooral jonge Oekraïners opleiden, zodat ze een actieve rol kunnen spelen in de wederopbouw van hun land na de oorlog.

De leden van het Congres waren erg enthousiast na de voorstelling door de jonge afgevaardigden en hebben met een sterk gevoel van betrokkenheid deelgenomen aan het debat. Sommige afgevaardigden hebben aangeraden om de stemgerechtigde leeftijd in de lidstaten te verlagen, net als in Schotland. Andere riepen dan weer op tot een nauwere concrete samenwerking tussen de jonge afgevaardigden en de nationale delegaties van het Congres. Een ander idee was dat het voorbeeld van het Congres op het vlak van samenwerking met jonge afgevaardigden gevolgd zou moeten worden door de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, en meteen ook door het Europees Parlement.